כולם יודעים שהמיבחן מתקרב. כמה אושים יבואו לשכב לפני גלגלי מכוניתו של שר־החוץ האמריקאי, כשזה יביא את חוכנית המשא־והמתן עם אש"ף? בגוש אמונים מזכירים בנוסטלגיה את הימים היפים, ומנסים להתגבר על יריבויות. תנועת־רחוב בגיל המעבר

שתיקה מימין

„נחנו נבה אותך," אמר אחד מראשי גוש־אמונים לאבי פרחן, מראשי ה־מתנחלים בחבל־עזה, „אם עוד פעם תעז להשתמש בביטוי הזה" הביטוי הגורא שהש־מיע פרחן, גלוי־הראש, כשהתחיל להקים את ההתנחלות אל־סיני ב־1982, היה „אנחנו גוש־אמונים החילוני."

מזכ"ל אמנה, מוני בן־ארי, חסר־כיפה גם הוא, עף כמו טיל מתפקידו, לאחר שהעז להציע תוכנית־שלום פרטית משלו, ובה אוטונומיה לערבים.

הרב מנחם פרומן מוחרם. הרב יואל בדנון פרש מהגוש, והודיע שהוא מסרב להיות במיסגרת אחת עם הרב משה לוינגר.

דניאלה וייס: „כשמתעוררות דיעות חדי־גות בגוש־אמונים אנחנו נוקטים בשיטות

פינוי ההתנחלות הבלתי־חוקית בסבסטיה

גידעון סער (סרציוסקי)

דרסטיות כדי שלא תהיה להן תקומה. אנחנו דוקטרינריים, לא פלורליסטים."

מה קורה היום בגוש־אמונים, 15 שנים לאחר שפתח בהסתערות על גבעות־השומ־רון?

לא הרבה. הגופים החזקים היום של ציבור־המתנחלים הם מועצת־יש"ע, המועצות המקו־מיות ואמנה. המנהיגים הם מנהיגים מימי סבסטיה: חנן פורת, בני קצובר, דניאלה וייס, ובעיקר — הרב משה לוינגר.

החילוניים, שניסו להתברג להנהגת הגוש, נותרו בצד, וגורל דומה ציפה ומצפה לכל מי שיסטה מהקו האידיאולוגי של הגוש שהוא קר־לוינגר. עיין ערך הרבנים מנחם פרומן ויואל בדנון.

המהפכה התמסדה. תמונת מצב.

בחוגים לסוציולוגיה ומדע־המדינה באו־ניברסיטות כבר לומדים הסטודנטים על גוש־אמונים. „הגוש" הוא אחת מתנועות־המחאה הפוליטיות המעטות בארץ שניתן לומר עליהן שהצליחו גם להשפיע ולשנות את המציאות בישראל, ובגדול. קשה לחזות לא רק איך היתה ניראית מפת ארץ־ישראל, אלא גם המערכת הפוליטית, ללא גוש־אמונים.

הגוש קם אחרי מילחמת יום־הכיפורים, ולא — כפי שרבים חושבים בטעות — לאחר מילחמת ששת־הימים. מנהיגיו באו בעיקר מקרב בוגרי ישיבת מרכז הרב ותנועת־הנוער הדתית־ציונית בני־עקיבא.

מאז שקם, התנסה הגוש במאבקים רבים וקשים: עופרה ואילון־מורה, סבסטיה, ההת־נחלויות הבלתי־חוקיות שחלקן הפכו חוקיות לאחר־מעשה תחת ממשלת המערך, בראשותו של יצחק רבין, לאחר מכן: התנועה לעצירת הנסיגה בסיני, ועוד. הוא הקים יותר מ־40 ישובים בשיטחי־יש"ע, והיווה את הקטליזטור המכריע להקמת האחרים.

כיום, כשהמדינה נמצאת לפני אחת מש־עותיה המכריעות מבחינה מדינית, לא נראה שגוש־אמונים יכול, כבעבר, להוציא המונים לרחובות או להתנחלויות בלתי־חוקיות. הוא גם אינו מצליח לאכוף העלאת שמונת הישר־בים, שעליהם הוסכם בין הליכוד והמערך בהסכם הקואליציוני. הוא גם לא מצליח להיות גורם בעל משקל מכריע בוויכוח הצי־בורי. מדוע?

ההתנחלות היא כיום הרבה פחות הומר־גנית מבעבר. כיום גרים בשטחים קצת יותר מ־80 אלף יהודים. הגרעין הקשה של גוש־אמונים יושב בישובים הוותיקים, בעלי האוריינטציה האידיאולוגית יותר, הממוק־מים גם בדרך כלל „בעומק השטח", קרומים (דניאלה וייס, צביקה סלונים), אילון־מורה (בני קצובר, מנחם פליקס), עופרה (ישראל הראל, עורך נקודה; הפורש הרב יואל בדנון).

לישובים כמו גיבעת־זאב ומעלה־אדומים הדר־ביתר. יש גם ישובים ללא כל זיקה אידי־אולוגית.

בקריית־ארבע ובחברון גדל הענף הרדי־קלי של ציבור־המתנחלים, הנוהה בחלקו אחר הרב מאיר כהנא. ציבור מעורב כזה לא הולך כולו אחרי הנהגת הגוש.

בכיר בגוש־אמונים: „הגוש כבר לא יהיה אקטיביסטי, כפי שהיה בימי סבסטיה. הימים האלה אינם עוד. יש כמה סיבות: ציבור המת־יישבים הוא מעורב, ומנהיגי־הגוש אינם מייצגים את כולו. המנהיגים הזדקנו. ומצד שני: אין שום תהליך דמוקרטי, אין בחירות, ולכן אין יורשים והתחדשות. ללא תהליך דמוקרטי לא תיתכן התחדשות. המזכירות המנהלת את עניני־הגוש בחרה בעצמה. אף אחד לא בחר בה."

במזכירות הפעילה של הגוש יושבים היום 10 אנשים, כולם דתיים: הרב משה לוינגר, חנן פורת, בני קצובר, נועם ארנון (רובר הגוש), דניאלה וייס, אורי אריאל, זאב („זמ־ביש") חבר; מוכ"ל אמנה־תנועת ההתישבות, יעקב („קצל'ה") כץ, יצחק ערמוני, מזכ"ל הגוש, ויהודה חזני.

אבי פרחן מתלונן על הסתגרנות הדתית שקיימת בגוש־אמונים: „בהתיישבות יש יותר ויותר חילוניים, שיכלו להשתלב טוב מאוד בהנהגה. מה שחסר להם זה שאינם יוצאי מרכז הרב. אני לא מרגיש את עצמי נחות מהם בעשייה ובאידיאולוגיה. רבים שכמותי גם לא 'מסודרים' כמו מנהיגי גוש־אמונים, הממלאים תפקידים ציבוריים של ראש־מועצות וכו'. גוש־אמונים מצטייר בעיני הציבור ככת ששומרת על מיסגרותיה,

את שמיר גוש אמונים כבר לא מעניין. הפוליטיקאים לא מתרגשים משחי

לא מרחיבה אותן, לא משתפת חברים — לא חדשים ולא מדור ההמשך, ובמיוחד לא כאלה שאינם חובשי־כיפות.

„כשהתחלתי להקים את אל־סיני ב־1982 אמרתי: 'אנחנו גוש־אמונים החילוני'", פנה

(המשך בעמוד 40)